

VÝDAJE NADAČNÍCH SUBJEKTŮ

Tomáš Rosenmayer, Centrum pro výzkum neziskového sektoru

V minulém článku, který pojednával o příjmech nadačních subjektů, jsem se zmínil o tom, že nadace a nadační fondy jsou mimo jiné zřizovány kvůli tomu, že dokáží účinně a inovativně rozdělovat prostředky ze svého rozpočtu. Prvním krokem, který musíme provést ke zjištění, je-li to pravda, je pokusit se najít odpovědi na takové otázky jako: Jak nadační subjekty nakládají ze získanými prostředky? Do jakých oblastí a komu poskytují nadační příspěvky?

Sběr dat

Bohužel, při sběru údajů o výdajích nadačních subjektů se asi nejvíce projevilo, že výzkum neziskového sektoru, a nadačních subjektů zvláště, je u nás teprve na počátku. Navracené dotazníky z našeho dotazníkového šetření totiž jednoznačně vypovídaly o tom, že až na výjimky nadační subjekty nedokázaly na podrobné otázky týkající se poskytnutých nadačních příspěvků odpovědět, a to buď vůbec, nebo uváděly údaje v jiné struktuře než jaká byla stanovena v dotazníku. Není se ale co divit, takové informace totiž po nich zatím nikdo nikdy nepožadoval. Problematiku získávání údajů o nadačních příspěvcích navíc ztěžuje fakt, že takové údaje nelze získat ani z výročních zpráv, protože každá nadace a každý nadační fond v nich uvádí údaje v jiné struktuře.

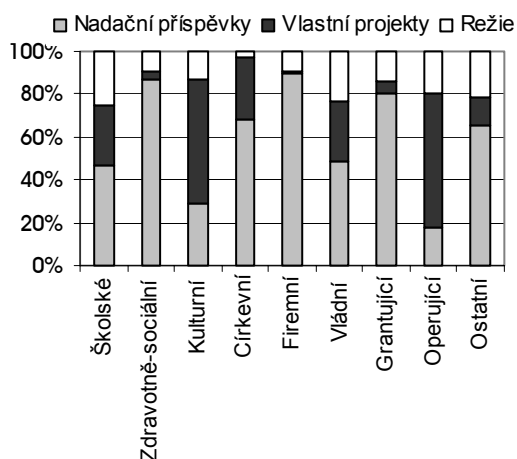
Uskutečněný výzkum tak přinesl údaje pouze v základních ukazatelích výdajů (nadační příspěvky, vlastní projekty a režie), ovšem i zde mohlo v konkrétních případech dojít k nepřesnostem. Sledovat strukturu výdajů nadačních subjektů v ČR, zejména výdaje spojené s realizací vlastních projektů, je obtížné. Díkce zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, totiž neumožňuje mít jiné výdaje než nadační příspěvky nebo náklady spojené se správou. Každý nadační subjekt se s takovým požadavkem vypořádal jinak – některé evidují realizaci vlastních projektů zvláště, jiné je uvádějí pod režii, ale najdou se i takové, které se podobným rozlišením vůbec nezabývají. Příkladem budiž nadační fond, který zřídila škola a který financuje zimní výcvikové kurzy svých žáků, když předtím část prostředků na tuto činnost vybral od rodičů žáků. Jedná se v tomto případě o poskytnutí nadačních příspěvků nebo o realizaci vlastních projektů? A co v případě, když byly z prostředků nadačního fondu vybaveny novými počítači učebny školy?

Výše a struktura výdajů

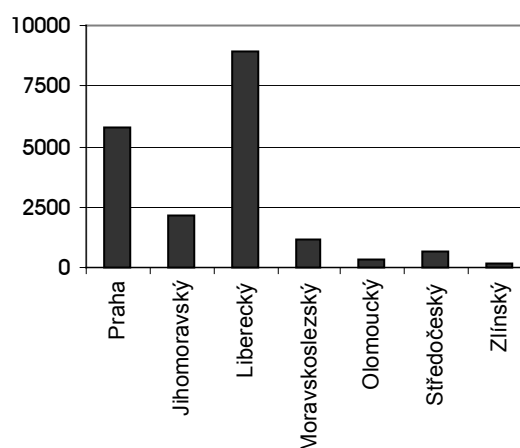
Přesto lze, i přes menší rozsah a nižší kvalitu údajů, vysledovat alespoň nějaké poznatky o výdajích nadačních subjektů. Velikost výdajů nadací v roce 2002 činila necelou jednu miliardu korun, z čehož téměř tři čtvrtiny tvořily poskytnuté nadační příspěvky. Zatímco celkovým objemem poskytnutých nadačních příspěvků jasně dominují nadace sídlící v Praze (73 % ze všech poskytnutých příspěvků), nejvyšší průměr na jednu nadaci byl zaznamenán v Libereckém kraji (9,4 mil. Kč). Podle velikosti výdajů je většina českých nadačních subjektů velmi malá – jen 39 nadací a 9 nadačních fondů vydalo v roce 2002 více než 5 mil. Kč; téměř polovina nadací a tři čtvrtiny nadačních fondů měly výdaje nižší než 500 tis. Kč.

Struktura výdajů podle typologie je téměř shodná u nadací i nadačních fondů, podíl režie na celkových výdajích je však v průměru nižší u nadačních fondů (8,4 %) než u nadací (14,3 %). Podíl výdajů u grantujících a operujících nadačních subjektů je dán jejich definičními znaky, proto je zajímavější se podívat na ostatní typy nadačních subjektů. Výdaje na vlastní projekty školských a vládních nadačních subjektů se shodně pohybují okolo jedné třetiny celkových výdajů. Zatímco u firemních, zdravotně-sociálních a církevních nadačních subjektů převažují poskytnuté nadační příspěvky, kulturní nadační subjekty se chovají jako běžné neziskové organizace, neboť vydávají jen malou část na nadační příspěvky.

Graf 1 Struktura výdajů nadací podle typologie

Graf 2 Poskytnuté nadační příspěvky na 1 nadaci ve vybraných krajích

Závěr

I když výzkumný projekt *Ekonomika nadačních subjektů* přinesl jen část údajů o výdajích nadací a nadačních fondů, které jsou k důkladné analýze potřeba, lze i z toho mála učinit závěry. Rozpor mezi skutečností a zákonem, podle kterého nadační subjekty nemohou mít jiné výdaje než nadační příspěvky a případné výdaje na vlastní projekty musí složitým způsobem vykazovat, je znám již delší dobu. Náš výzkum spíše poukázal na fakt, že se týká prakticky celého nadačního sektoru, i když určitých skupin nadačních subjektů více než jiných.

Poměrně nízká režie nadačních subjektů, které jsme zařadily do prvních šesti kategorií, hovoří také o tom, že jejich závislost na svých zřizovatelích je vysoká, neboť právě zřizovatelé často přebírají jejich režii, zejména mzdové náklady.